

Αρχείο
34.1.

12.11.1982

ΟΜΙΛΙΑ κ. ΣΗΜΙΤΗ ΠΡΟΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ,
ΕΒΕΑ, 22.11.1982

Κύριοι,

Θά ήθελα, μέ τήν εύκαιρία τής σημερινής μας συνάντησης, νά σᾶς ξώσω μιά συνοπτική εικόνα τῶν ὅσων πρόκειται νά δεῖτε στίς περιοδεῖες πού θά κάνετε στήν Ἑλλάδα.

Ἡ σημερινή παρουσίαση σκοπό ἔχει: α) νά σᾶς δώσει ἕναν ὁδηγό, μέ βάση τόν ὁποῖο μπορεῖτε νά κρίνετε τό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης καί τίς δομές τής ἐλληνικῆς γεωργίας καί β) νά ἐπισύρει τήν προσοχή σας στήν ἀναγκαιότητα μιᾶς προσπάθειας πού θά ἀποβλέπει στήν σύγκλιση τῶν σήμερα ἄνισα ἀναπτυγμένων οἰκονομιῶν τῶν κρατῶν-μελῶν. Γιά τή μεταβολή τής σημερινῆς κατάστασης μεγάλη σημασία ἔχουν τά Μεσογειακά Προγράμματα, πού προετοιμάζει ἡ Κοινότητα. Τά Προγράμματα αὐτά ἐλπίζουμε ὅτι θά βοηθήσουν στό νά προωθηθεῖ τό ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τής μεσογειακῆς γεωργίας, ἐπομένως καί τής ἐλληνικῆς γεωργίας. Γιά τήν ἐλληνική γεωργία ἰδιαίτερη σημασία ἔχει καί ἡ ἀναγνώριση τῶν ἰδιαιτεροτήτων καί ἡ ἐφαρμογή κανόνων, πού νά λαμβάνουν ὑπόψη τίς ἰδιαιτερότητες αὐτές. Ἡ Ἑλληνική κυβέρνηση ἔχει ἐπισημάνει μέ τό μνημόνιο πού ὑπέβαλε τίς ἀναγκαῖες μεταβολές στίς γενικές ρυθμίσεις

Ἡ Ἑλληνική Γεωργία, βασικά μεγέθη

Ὁ ἐλληνικός ἀγροτικός τομέας συμμετέχει κατά 17,2%, σέ τρέχουσες τιμές, στό ΑΕΠ (1981). Ἡ ἀγροτική παραγωγή χαρακτηρίζεται ἀπό ὑψηλή συμμετοχή τής φυτικῆς (64%), ἐνῶ ἡ ζωϊκή παραγωγή συμμετέχει κατά 32%. Παρά τή βασική σημασία τής ἀλιείας καί τῶν δασῶν, οἱ κλάδοι ἐξακολουθοῦν νά συμβάλουν σέ περιορισμένο βαθμό (1,5% τά δάση καί 2,5% ἡ ἀλιεία) στό γεωργικό προϊόν.

Τό ύψος καί ἡ σύνθεση τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐφασφαλίζουν αὐτάρκεια στό σύνολο σχεδόν τῶν προϊόντων. Ἐφαίρεση ἀποτελοῦν τό βόειο κρέας, τά γαλακτοκομικά, (μέ 48% καί 83% ἀντίστοιχο βαθμό αὐτάρκειας) καί ὁ ἀραβόσιτος, (ἡ παραγωγή τοῦ ὁποίου ἔχει σημειώσει σημαντική αὔξηση τά τελευταῖα χρόνια).

Οἱ ἐξαγωγές ἀγροτικῶν προϊόντων ἀνέρχονται στό 1/5 περίπου τῆς συνολικῆς ἀξίας παραγωγῆς καί ἀποτελοῦνται τόσο ἀπό τά παραδοσιακά ἐξαγωγίμα προϊόντα (καπνός, κρασί, σταφίδες κλπ), ὅσο καί ἀπό τά νωπά καί μεταποιημένα ὀπωροκηπευτικά, τῶν ὁποίων ἡ συμμετοχή συνεχῶς αὐξάνει (56% τό 1981).

Οἱ εἰσαγωγές τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἀποτελοῦν τό 14% περίπου τοῦ συνόλου τῶν εἰσαγωγῶν. Τό 43% τῆς ἀξίας τῶν γεωργικῶν εἰσαγωγῶν ἀφοροῦν εἰσαγωγές κρέατος, γαλακτοκομικῶν προϊόντων καί ζωοτροφῶν (32,5% δισ. δρχ. τό 1981).

Τήν τελευταία δεκαετία (1971-81), ἡ μέση παραγωγικότητα τῶν ἀπασχολουμένων στόν τομέα αὐξήθηκε μέ μέσο ἐτήσιο ρυθμό 3,5% ἔναντι 7,7% στήν δεκαετία 1961-71. Ἡ μείωση τοῦ ρυθμοῦ ἦταν ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνός μὲν τοῦ χαμηλοτέρου ρυθμοῦ ἀνόδου τοῦ γεωργικοῦ προϊόντος (2,1% ἔναντι 3,5%), ἀφ' ἑτέρου δέ τῆς σημαντικῆς μείωσης τοῦ ρυθμοῦ ἐξόδου τῶν ἀπασχολουμένων στόν τομέα (μέσο ἐτήσιο ρυθμό -1,4% ἔναντι -4,2%). Κατά τήν τελευταία πενταετία, οἱ ρυθμοί αὔξησης τῶν ἐπί μέρους κλάδων τῆς παραγωγῆς ὑστέρησαν ἔναντι τῶν ρυθμῶν τῆς προηγούμενης πενταετίας καί εἰδικότερα τοῦ κλάδου τῆς ζωϊκῆς παραγωγῆς πού παρουσίασε μ.ε.ρ. αὔξησης μόνο 1,07%, λόγω τῆς σημαντικῆς καί συνεχιζόμενης πτώσης τῆς παραγωγῆς τοῦ κλάδου τῆς βοοτροφίας (-4,2%).

Παρά τίς διαρθρωτικές μεταβολές πού σημειώθηκαν καί πού διεύρυναν τήν παραγωγική δυναμικότητά της, ἡ ἐλληνική γεωργία ἐξακολουθεῖ ν' ἀντιμετωπίζει βασικά διαρθρωτικά, ὀργανωτικά καί θεσμικά προβλήματα.

Βασικό πρόβλημα τοῦ τομέα παραμένει τό χαμηλό κατ' ἀπασχολούμενο εἰσόδημα σέ σύγκριση μέ τούς ἄλλους τομεῖς τῆς οἰκονομίας (47%) καί οἱ ἔντονες ἀνισότητές του μεταξὺ τῶν γεωργικῶν περιοχῶν.

Τό χαμηλό αυτό εισόδημα όφείλεται άπό' ενός μέν στίς συνθήκες παραγωγής πού επικρατοῦν στόν τομέα άπό'έτέρου δέ στίς συνθήκες άγοράς.

2. Συνθήκες παραγωγής

Οί βασικές άδυναμίες πού χαρακτηρίζουν τίς συνθήκες παραγωγής καί συντελοῦν στή χαμηλή παραγωγικότητα τών άπασχολουμένων πόρων είναι:

- α) Τό μικρό καί πολυτεμαχισμένο μέγεθος τών γεωργικῶν έκμεταλλεύσεων. Οί μέχρι σήμερα έξελίξεις στό μέγεθος τών έκμεταλλεύσεων παρά τή σημαντική μείωση τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ ήταν ιδιαίτερα βραδείες. Παράλληλα ή συλλογική δραστηριότητα στή φάση τής παραγωγής, σάν μορφή έκμετάλλευσης μέ δυνατότητες δημιουργίας οίκονομιῶν κλίμακος, είναι άνύπαρκτη, πλήν μικροῦ άριθμοῦ όμαδικῶν έκμεταλλεύσεων.
- β) Τά πτωχά καί ὑποβαθμισμένα έδάφη στίς όρεινές καί ήμιορεινές περιοχές, πού άποτελοῦν τό 44% τής γεωργικῆς γῆς, όπου είναι έγκατεστημένες οί μισές περίπου γεωργικές έκμεταλλεύσεις, καί πού έμφανίζουν πολύ περιορισμένες δυνατότητες μεταβολῆς τής παραγωγικῆς τους διάρθρωσης.
- γ) Τό χαμηλό ποσοστό τών άρδευομένων έκτάσεων (10 έκ.στρεμ. περίπου,έναντι 16 έκατ. στρεμ. πού μποροῦν νά άρδευθοῦν μακροχρόνια άπό τό σύνολο τών 39 έκ. στρεμ. γεωργικῆς γῆς), περιορίζει τό βαθμό τής έντατικῆς έκμετάλλευσης στή γεωργία. Τήν τελευταία πενταετία ή αύξηση τών άρδευομένων έκτάσεων περιορίστηκε αίσθητά, λόγω μείωσης (σέ σταθερές τιμές) τών δημοσίων καί τών ιδιωτικῶν επενδύσεων στόν τομέα.
- δ) Ἡ ὑποάπασχόληση ενός μεγάλου άριθμοῦ ατόμων, σέ συνδυασμό μέ τή δυσμενή κατά ήλικία σύνθεση καί τό χαμηλό άριθμό ένεργῶν ατόμων ανά έκμετάλλευση, πού συμβάλλει στή χαμηλή παραγωγικότητα καί στή μικρή κινητικότητα τοῦ δυναμικοῦ αὐτοῦ, έπιπλέον δυσκολεύει τήν κάλυψη τών έποχικῶν άναγκῶν σέ έργατικά χέρια.

...4...

ε) Τό χαμηλό επίπεδο της τεχνολογίας σε σύγκριση με τό επίπεδο στις χώρες της ΕΟΚ. Αυτό είναι αποτέλεσμα της μειονεκτικής δομής των γεωργικών έκμεταλλεύσεων (μικρές και κατακερματισμένες έκμεταλλεύσεις), σε συνδυασμό με την ανεπαρκή προσφορά τεχνικής βοήθειας προς τούς παραγωγούς, κυρίως σε θέματα όργάνωσης, προγραμματισμού και τεχνικής της παραγωγής (όρθολογική χρήση βελτιωμένων είσοδων στη γεωργία, τεχνική άρδεύσεων, βελτιωμένες ποικιλίες, φυλές ζώων, κτηνιατρική περίθαλψη κλπ).
Η ανεπαρκής αυτή προσφορά τεχνικής βοήθειας όφείλεται στην έλλιπή όργάνωση και στελέχωση των υπηρεσιών εφαρμογών-έκπαίδευσης-έρευνας και στην ανεπαρκή σύνδεση της έρευνας με την εφαρμογή των πορισμάτων της.

3. Συνθήκες Άγοράς

Η αγορά των γεωργικών προϊόντων χαρακτηρίζεται από τόν κερματισμό των δραστηριοτήτων. Τόσο η παραγωγή, όσο και η διακίνηση πραγματοποιείται από μικρές ή μεσαίες μονάδες με άμεση επίπτωση πάνω στην οίκονομικότητα των δραστηριοτήτων-

Η περιορισμένη συμμετοχή των γεωργικών συνεταιρισμών στό στάδιο της έμπορίας και της έπεξεργασίας των γεωργικών προϊόντων (παρά τίς σημαντικές δυνατότητες για βελτίωση του εισοδήματος των παραγωγών πού υπάρχουν στις φάσεις αυτές), έχει σαν αποτέλεσμα τή χαμηλή διαπραγματευτική ικανότητα των παραγωγών και τήν άμεση έξάρτησή τους από τούς φορείς διακίνησης και μεταποίησης των προϊόντων τους.

Η ανεπαρκής ύποδομή έμπορίας και η άνάγκη έκσυγχρονισμού μεγάλου μέρους της ύφιστάμενης (κατάλληλοι αποθηκευτικοί χώροι, συσκευαστήρια, ψυγεία, σφαγεία, μεταφορικά μέσα κλπ), καθώς και η έλλειψη τυποποίησης στην έσωτερική αγορά των γεωργικών προϊόντων, έπιδρούν άρνητικά στη διαπραγματευτική δύναμη των παραγωγών και στό εισόδημά τους.

.../...

Ὡς πρὸς τίς ἀγορές ἐξωτερικοῦ διαπιστώνεται ὅτι οἱ ἐξαγωγές μας, σήμερα ἀποτελοῦν μικρό μερίδιο στίς ἀγορές τίς κοινοτικές, ἀκόμη δέ μικρότερο στίς λοιπές ἀγορές, τίς περισσότερες δέ φορές διαμορφώνουν χαμηλές τιμές. Χωρίς, μάλιστα, αὐτή ἡ χαμηλή τιμή νά ἀντανακλᾷ ὑπεροχή στήν ἀνταγωνιστικότητα, ἀποῦ μέρος τῆς ἀπώλειας μεταφέρεται στούς παραγωγούς λόγω χαμηλῆς διαπραγματευτικῆς τους ἱκανότητας. Τό πρόβλημα τῶν ἐξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σέ μεγάλο βαθμό πρόβλημα ἔλλειψης ὑποδομῆς ἐξαγωγῶν καί ἀνεπαρκοῦς ὀργάνωσης τῆς ἐμπορίας.

4. Βασικές ἐπιδιώξεις καί στόχοι τῆς Κυβερνήσεώς μας

Στά πλαίσια τῆς γενικότερης πολιτικῆς μας γιά ἰσόρροπη καί αὐτοδύναμη ἀνάπτυξη, γιά κοινωνική δικαιοσύνη καί ἐνίσχυση τῶν οἰκονομικά καί κοινωνικά ἀσθενέστερων στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, οἱ βασικές ἐπιδιώξεις τοῦ 5ετοῦς Προγράμματός μας γιά τόν ἀγροτικό τομέα εἶναι:

- Ἡ ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, τόσο μέ τήν αὔξηση τοῦ εἰσοδήματός του ὅσο καί μέ τήν παροχή βελτιωμένων κοινωνικῶν καί πολιτιστικῶν ὑπηρεσιῶν.
- Ἡ δημιουργία προϋποθέσεων στόν ἀγροτικό τομέα πού θά ἐπitrέψουν τήν πληρέστερη ἀξιοποίηση τῶν πόρων του καί τή βελτίωση τῆς ἀνταγωνιστικότητάς του γιά νά μπορέσει νά λειτουργήσῃ αὐτοδύναμα καί νά συμβάλει ὅσο τό δυνατόν περισσότερο στήν ἀνάπτυξη τοῦ τόπου.
- Ἡ δημιουργία συνθηκῶν ὥστε ὁ γεωργικός πληθυσμός μέσα ἀπό τήν ἐνίσχυση τοῦ θεσμοῦ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, τῶν ἀγροτικῶν συλλόγων καί τῆς τοπικῆς αὐτοδιοίκησης νά μετέχει οὐσιαστικά στή διαδικασία λήψης καί ὑλοποίησης τῶν ἀποφάσεων πού τόν ἀφοροῦν.

Γιά τήν πραγματοποίηση τῶν παραπάνω βασικῶν ἐπιδιώξεων, ἡ πολιτική ἀνάπτυξης πού θά ἀκολουθηθεῖ στήν περίοδο τοῦ Προγράμματος θά στοχεύει:

- στήν αὔξηση τῆς παραγωγικότητας τοῦ γεωργικοῦ τομέα καί στή βελτίωση τῆς ἀνταγωνιστικότητάς τῶν γεωργικῶν προϊόντων.
- στήν ἐνίσχυση τῶν συλλογικῶν δραστηριοτήτων τῶν παραγωγῶν κυρίως δέ τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν.

...6...

- στην ποσοτική και κυρίως ποιοτική προσαρμογή της παραγωγής στις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς και στις δυνατότητες των εξαγωγών.
- στη διεύρυνση των δυνατοτήτων εξαγωγών.
- στην αμβλυνση των εισοδηματικών ανισοτήτων στον τομέα, για τη συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στην ύπαιθρο και την αποφυγή χειροτέρευσης της χωροταξικής κατανομής του πληθυσμού και των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Κύριοι,

Η Κυβέρνησή μας είναι πεπεισμένη ότι το πρόβλημα της Ελληνικής Γεωργίας είναι πρόβλημα δομών και εντάσσεται στο γενικότερο πρόβλημα μιας ολοκληρωμένης ανάπτυξης.

Η Κυβέρνησή μας έχει υιοθετήσει μία πολιτική επίλυσης των διαρθρωτικών αδυναμιών. Η διαδικασία ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας και της Γεωργίας ειδικότερα, θα στηριχθεί σε ένα σφαιρικό εθνικό προγραμματισμό με προσανατολισμό στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του τομέα αλλά και την αμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων. Το 5ετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης και αναδιάρθρωσης της οικονομίας, πρόκειται να μπει σε εφαρμογή στις αρχές του 1983. Στόχος μας είναι ο έκσυγχρονισμός του τομέα έτσι ώστε να αντιμετωπίσει από μία ισχυρότερη θέση τον διεθνή ανταγωνισμό. Αταλάντευτη θέση της Κυβέρνησης είναι η συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο στα πλαίσια μιας πλατειάς διοικητικής και οικονομικής αποκέντρωσης. Έτσι, η στήριξη του αγροτικού εισοδήματος, η ενίσχυση του συνεταιριστικού κινήματος και η βελτίωση της κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής της ύπαιθρου είναι απαραίτητες προϋποθέσεις.

Παραλάβαμε έναν αγροτικό τομέα έντονα υποβαθμισμένο με φθίνοντες δείκτες οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας. Πέρα από τη διαφορετική πολιτική επιλογή, η αναβάθμιση του τομέα θα απαιτήσει χρόνο και πόρους.

Προχωράμε στην αλλαγή του θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο διεξάγεται η διαδικασία της παραγωγής, της εμπορίας και της μεταποίησης στον αγροτικό τομέα που είναι κύριος μοχλός για την πραγματοποίηση της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και της ποιότητας ζωής στην Ελληνική ύπαιθρο.

.../...

Οι μεγάλες αυτές αδυναμίες της ελληνικής γεωργίας, πού περιέγραψα, οδηγούν σε σοβαρές δυσκολίες προσαρμογής στα πλαίσια της Κοινότητας. Αναφέρω ένδεικτικά, ότι το έμπορικό ισοζύγιο με τις χώρες της Κοινότητας κατά τον πρώτο χρόνο της ένταξης ήταν έλλειμματικό, ενώ μέχρι τότε δεν υπήρξε ποτέ έλλειμματικό. Στην ελληνική αγορά προσφέρονται αγροτικά προϊόντα, πού παράγονται ή εισάγονται στην Κοινότητα. Τα ελληνικά προϊόντα αντίθετα δεν διατίθενται ή διατίθενται με μεγάλη δυσκολία στις αγορές της Κοινότητας.

Η ελληνική κυβέρνηση για να επιτύχει την ομαλή προσαρμογή της ελληνικής οίκονομίας στις συνθήκες πού δημιουργούνται από την ένταξη της χώρας και να εξασφαλίσει ώστε το σύστημα σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Κοινότητας να μη λειτουργήσει αρνητικά σε βάρος της Ελλάδας έχει ζητήσει με το μνημόνιο της να υπάρξουν ορισμένες ειδικές ρυθμίσεις στις σχέσεις αυτές.

5. Η Τρίτη Διεύρυνση και τα Μεσογειακά Προγράμματα

Η Ελληνική Κυβέρνηση, έχει πλήρη επίγνωση του βαθύτατα πολιτικού χαρακτήρα της Τρίτης Διεύρυνσης και γι' αυτό - μολονότι η Διεύρυνση αυτή θά έχει αναμφίβολα επιπτώσεις τόσο στον δημοσιονομικό τομέα όσο και στον τομέα του ανταγωνισμού στα ελληνικά βιομηχανικά αλλά κυρίως αγροτικά προϊόντα - η Ελληνική Κυβέρνηση έχει επανειλημμένα εκφράσει την θετική της ανταπόκριση στην ένταξη και της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.

Παρά, όμως, τις πολιτικές αυτές άφετηρίες και τούς πολιτικούς λόγους και υπολογισμούς τόσο της συγκρότησης όσο και της Διεύρυνσης της Κοινότητας, οι οικονομικές επιπτώσεις είναι αυτές πού κυριαρχούν στην καθημερινή αλλά και στη μακροχρόνια πρακτική και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης.

Γι' αυτό και θά προσπαθήσω να συνοψίσω μερικές σκέψεις μου πάνω σ' αυτές τις επιπτώσεις, με ιδιαίτερη αναφορά στον αγροτικό τομέα, μολονότι έχω πλήρη επίγνωση ότι στις ιστορικές διαδικασίες δεν πρέπει να απομονώνουμε ορισμένα μόνο γεγονότα και ορισμένες, έστω τις πιο σημαντικές, πτυχές τους.

Κοινό χαρακτηριστικό της Δεύτερης (Έλλάδα) και της Τρίτης (Ισπανία - Πορτογαλία) Διεύρυνσης είναι ότι η Εύρωπαϊκή Κοινότητα αποκτά ένα μεσογειακό χώρο με έντονα προβλήματα και υπογραμμίζω ότι τό κατά πόσο οι τρεις αυτές χώρες θα αποτελούν ευαίσθητη περιοχή που της αξίζει και επιβάλλεται ιδιαίτερη προσοχή ή απλώς μιά "μεσογειακή προέκταση" της Κοινότητας, εξαρτάται όχι μόνο από τη στάση που θα ακολουθήσουν οι χώρες αυτές αλλά και από τις σήμερα ανεπτυγμένες χώρες της πρώην Εύρώπης των 9. Οι μελλοντικές εξελίξεις της Εύρώπης των 12 είναι πιθανότατο ότι θα ποικίλλουν ανάλογα με ώρισμένες βασικές πολιτικές αποφάσεις που θα πρέπει να πάρει η σημερινή Κοινότητα των 10. Τα διάφορα "σενάρια" αυτής της μελλοντικής "συμβίωσης" και "εξέλιξης" τοποθετούνται ανάμεσα στις ακόλουθες δύο "άκρατες" (;;) περιπτώσεις:

- (i) Η Ν. Εύρώπη και ιδιαίτερα οι δύο λιγότερο ανεπτυγμένες (Έλλάδα - Πορτογαλία) χώρες εξελίσσονται σε μιά οικονομική - κοινωνική και πολιτική παραλλαγή του τύπου "Εύρωπαϊκό Πόρτο Ρίκο". Πρόκειται για ένα άκρατο, πράγματι, παράδειγμα, αλλά υπογραμμίζω πως υπάρχουν διαδικασίες οικονομικής ολοκλήρωσης που οδήγησαν - και οδηγούν σε ανοιχτές ή έστω πιο έκλεπτισμένες μορφές οικονομικής κυριαρχίας και εξάρτησης.
- (ii) Στο άλλο άκρο βρίσκεται μιά αληθινά ενοποιημένη Εύρώπη που η λειτουργία και η εξέλιξή της στηρίζονται σε συνειδητά άμεσα και γενναία μέτρα που τείνουν στην μείωση των σημερινών αντιθέσεων και αντιφάσεων στα επίπεδα της παραγωγικότητας, του ανταγωνισμού, του περιεχόμενου της οικονομικής ανάπτυξης και των εισοδημάτων. Σ'αυτή την περίπτωση - που την χαρακτηρίζω "άκραία" γιατί η σημερινή έμπειρία δείχνει πως τά Κράτη-Μέλη δέν έχουν ακόμη συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα τέτοιων επιλογών στα πλαίσια, ήδη, της Κοινότητας των 10 - ο όρος "ολοκλήρωση" θα απελευθερωθεί πραγματικά από τον "φетиχισμό" που καταχρηστικά του πρόσδωσαν κυρίως οι οικονομολόγοι. Αναφέρομαι, συγκεκρι-

μένα, στήν παρατηρούμενη τάση νά δίνεται έμφαση σέ μερικά μόνο μέτρα πολιτικῆς πού εἶναι, νομίζω, τά λιγότερο σημαντικά (π.χ. ἡ φιλελευθεροποίηση τῶν οἰκονομιῶν, ἡ ἄρση τῶν ἐμποδίων (φιλελευθεροποίηση) τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ἡ πολυσυζητημένη καί ἀκόμη παραμένουσα ἀσαφής "ἐναρμόνιση" τῶν οἰκονομικῶν πολιτικῶν κλπ.). Ἡ ἀπελευθέρωση ἀπό τέτοιου εἴδους "φετιχισμούς" τοῦ ὁρου ὁλοκλήρωση θά τοῦ δώσει καί τό ἀληθινό, τό οὐσιαστικό καί τό μοναδικά δραστικό του περιεχόμενο: τήν προσέγγιση τῶν δομῶν καί τῆς συμπεριφορᾶς τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν καί τῶν ἀνθρώπων, τήν συνειδητοποίηση ὅτι ὁ "δυσ^{ον}ασμός" στίς διαδικασίες μιᾶς οἰκονομικῆς ἐνοποίησης προσδίδει πρόσκαιρα κέρδη στόν ἰσχυρό ἀπό τοῦς "δύο" ἀλλά μακροχρόνιες ζημιές καί στά δύο μέρη μιᾶς "δυσ^{ον}αδικῆς" διαδικασίας.

Πιστεύω, τελειώνοντας, ὅτι ἡ ἀποφυγή αὐτῆς τῆς ἀνεπιθύμητης δυσ^{ον}αδικῆς διαδικασίας εἶναι πρῶτιστο καί κεντρικό καθήκον τῆς Κοινότητας. Πιστεύω ὅτι μιᾶ καλή ἀπόδειξη ὅτι καί ἡ Ἑλβία ἡ Κοινότητα, ἡ Ἐπιτροπή, τό Κοινοβούλιο, τό Συμβούλιο, συμμερίζονται τήν ἀποψη αὐτή, θά εἶναι ἡ τύχη, τό μέγεθος καί ἡ ταχύτητα μέ τήν ὁποία θά προωθηθοῦν τά Μεσογειακά Προγράμματα.-

Εὐχαριστῶ